

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА САМОТНІХ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Горбатюк Аліна

У сучасному українському суспільстві спостерігається тенденція до зростання кількості людей похилого віку, що зумовлено демографічним старінням населення та соціально-економічними змінами. Особливої уваги потребують самотні особи похилого віку, які через відсутність близьких родичів або обмеженість соціальних контактів часто опиняються у складних життєвих обставинах [1]. Самотність у похилому віці може супроводжуватися почуттям соціальної ізоляції, погіршенням психоемоційного стану та труднощами у задоволенні повсякденних потреб. У таких умовах важливу роль відіграє система соціальних послуг, яка забезпечує підтримку та допомогу людям похилого віку. Особливе значення має діяльність територіальних громад, адже саме на цьому рівні здійснюється безпосереднє надання соціальних послуг населенню.

Метою тези є аналіз особливостей соціальної підтримки самотніх осіб похилого віку в системі соціальних послуг територіальної громади.

Самотні особи похилого віку є однією з найбільш соціально вразливих категорій населення. Вони часто стикаються з низкою проблем, серед яких: погіршення стану здоров'я, обмеженість матеріальних ресурсів та труднощі у самообслуговуванні. Відсутність підтримки з боку родини значно ускладнює їхнє повсякденне життя та підвищує ризик соціальної ізоляції [2].

У системі соціального захисту населення важливе місце займають соціальні послуги, спрямовані на підтримку самотніх осіб. Основними суб'єктами надання таких послуг є територіальні центри соціального обслуговування (на прикладі Летичівського територіального центру), центри надання соціальних послуг, а також громадські організації. До найбільш поширених видів соціальної підтримки належать [2, 5]: надання соціально-побутових послуг (допомога у приготуванні їжі,

прибиранні житла); соціально-медична підтримка; соціально-психологічна допомога та організація культурно-дозвіллевої діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості соціальної підтримки самотніх осіб похилого віку в системі соціальних послуг територіальної громади

№ з/п	Напрямок соціальної підтримки	Особливості реалізації в територіальній громаді
1	2	3
1	Соціально-побутова підтримка	Передбачає допомогу в самообслуговуванні, придбанні продуктів і ліків, прибиранні житла, оплаті комунальних послуг, супроводі до медичних та інших установ.
2	Психологічна підтримка	Спрямована на зниження відчуття самотності, тривожності, емоційного виснаження, підтримання психологічного благополуччя через консультування, бесіди, групи підтримки.
3	Соціально-медична підтримка	Полягає у сприянні доступу до медичних послуг, контролі стану здоров'я, супроводі під час лікування, допомозі в організації догляду.
4	Інформаційна підтримка	Забезпечує інформування осіб похилого віку про їхні права, доступні соціальні послуги, пільги, програми допомоги та можливості участі в житті громади.
5	Юридична підтримка	Включає консультування з питань соціального захисту, оформлення документів, отримання пільг, субсидій, пенсій та інших видів державної і місцевої допомоги.
6	Комунікативна підтримка	Підтримання спілкування та соціальних контактів, залучення до клубів, груп взаємодопомоги, громадських і культурних заходів.
7	Дозвіллева підтримка	Реалізується через організацію культурних, освітніх, творчих і рекреаційних заходів, що сприяють активному довголіттю та подоланню соціальної ізоляції.
8	Волонтерська допомога	Полягає в залученні волонтерів до надання побутової, емоційної та комунікативної підтримки, відвідування самотніх осіб похилого віку, допомоги в кризових ситуаціях.
9	Соціальна адаптація	Спрямована на підтримання здатності літньої людини орієнтуватися в соціальному середовищі, користуватися послугами громади та зберігати активну життєву позицію.
10	Індивідуальний підхід	Враховування стану здоров'я, життєвих обставин, мобільність, емоційних потреб і соціального статусу конкретної особи.
11	Міжвідомча взаємодія	Реалізується через координацію роботи соціальних служб, медичних закладів, органів місцевого самоврядування, громадських і благодійних організацій.
12	Адресність і доступність послуг	Означає надання підтримки відповідно до реальних потреб самотньої особи похилого віку, з урахуванням територіальної доступності, своєчасності та безперервності допомоги.

Соціальна підтримка самотніх осіб похилого віку в системі соціальних послуг територіальної громади має комплексний характер і охоплює побутовий, психологічний, медичний, інформаційний та соціокомунікативний напрями. Її ефективність залежить від адресності, доступності, міжвідомчої взаємодії та врахування індивідуальних потреб літніх людей [2, 4].

Ефективність соціальної підтримки значною мірою залежить від взаємодії різних інституцій громади, а також від професійної діяльності соціальних працівників. Важливим є також розвиток інноваційних форм соціальної роботи, спрямованих на залучення самотніх осіб до активного громадського життя та розширення їх соціальних контактів [3]. Соціально-психологічна адаптація в межах громади дозволяє літній людині відчувати себе частиною соціуму, що суттєво покращує якість її життя [4].

Таким чином, соціальна підтримка самотніх осіб похилого віку є важливою складовою системи соціального захисту. Ефективна організація соціальних послуг на рівні територіальної громади сприяє покращенню якості життя людей похилого віку, зменшенню проявів соціальної ізоляції та створенню умов для їх активного і гідного старіння.

Список використаних джерел

1. А. Й. Капська, *Соціальна робота: навчальний посібник*. Київ, Україна: Центр навчальної літератури, 2017.
2. Візнюк І. М., Поліщук А. Психологічні детермінанти булінгу особистості у соціометричному вимірі. Харків: Психологічне консультування та психотерапія, 2021. №14. С. 67-80.
3. Г. І. Слосанська, *Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія*. Тернопіль, Україна: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018.
4. І. Д. Зверева, *Соціальна робота в Україні: теорія і практика: навчальний посібник*. Київ, Україна: Центр навчальної літератури, 2019.
5. С. О. Лукомська, «Соціально-психологічна адаптація осіб похилого віку до життєдіяльності в громаді», *Психологічний часопис*, т. 8, № 4, с. 56-65, 2022.